

Ochrana vod(5)

Právo životního prostředí, MUNI 2023

Právní rámec

- zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon
  - zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích
  - prováděcí předpisy
-

Správní orgány

vodoprávní úřady:

- obecní úřady,
- újezdní úřady na území vojenských újezdů,
- obecní úřady ORP
- krajské úřady,
- Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo obrany a Ministerstvo životního prostředí

povodňové orgány:

- obcí
- ORP
- krajů
- ústřední povodňový orgán (MŽP a MV při přípravě záchranných prací)

Česká inspekce životního prostředí

Účel vodního zákona

- ▶ ochrana povrchových a podzemních vod jako ohrožených a nenahraditelných složek životního prostředí a přírodních zdrojů (odběr, odpadní vody....)
  - ▶ snižování nepříznivých účinků povodní a sucha
  - ▶ zajištění bezpečnosti vodních děl
  - ▶ zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou
  - ▶ ochrana vodních ekosystémů a na nich přímo závislých suchozemských ekosystémů
-

Základní pojmy

- ▶ *Povrchové vody* = vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních
- ▶ *Podzemní vody* = vody přirozeně se vyskytující pod zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami; za podzemní vody se považují též vody protékající podzemními drenážními systémy a vody ve studních
- ▶ *Vodním zdrojem* jsou povrchové nebo podzemní vody, které jsou využívány nebo které mohou být využívány pro uspokojení potřeb člověka, zejména pro pitné účely

Vodní toky a vodní linie

- ▶ *Vodní toky* = povrchové vody tekoucí vlastním spádem v korytě trvale nebo po převažující část roku, a to včetně vod v nich uměle vzdutých. Jejich součástí jsou i vody ve slepých ramenech a v úsecích přechodně tekoucích přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo zakrytými úseky (pozor, dle ZOPK i koryto a břehy!)
- ▶ *Vodní linie* = kontinuálně propojená síť vodních toků a ostatních vodních linií, včetně částí vzdutých vodním dílem a přechodně zakrytých úseků, přerušena pouze místy, kde dochází k přirozenému vsakování
- ▶ *Ostatní vodní linií* je tekoucí povrchová nebo podzemní voda neodpovídající definici vodního toku

Vodní díla

= *stavby*, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem, a to zejména:

- ▶ přehrady, hráze, vodní nádrže, jezy a zdrže; stavby upravující koryta vodních toků; stavby vodovodních řadů a vodárenských objektů (ČOV, kanalizace..); stavby na ochranu před povodněmi; stavby k vodohospodářským melioracím, zavlažování a odvodňování; stavby k využití vodní energie; studny (...)

Právní povaha vod *Trautenberk se mylil? ☺*

- ▶ povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují
- ▶ vlastnictví k vodě se nabývá okamžikem odběru, kdy voda přestává být povrchovou nebo podzemní
- ▶ služebnosti (dle občanského zákoníku)
  - služebnost okapu
  - služebnost rozlivu

Obecná ochrana vod

- při nakládání s vodami:
  - obecné nakládání (§ 6)
  - plavba (§ 7)
  - nakládání podléhající povolení vodoprávního úřadu (§ 8)
- při ostatních činnostech
  - péče o pozemky (§ 27)
    - činnosti, k nimž je třeba souhlasu vodoprávního úřadu (§ 17)
- při stavbách vodních děl (§ 15 a násl.)

Obecné nakládání s vodami

- ▶ Při obecném nakládání s povrchovými vodami se nesmí ohrožovat jakost nebo zdravotní nezávadnost vod, narušovat přírodní prostředí, zhoršovat odtokové poměry, poškozovat břehy, vodní díla a zařízení, zařízení pro chov ryb a porušovat práva a právem chráněné zájmy jiných
- ▶ Vodoprávní úřad může obecné nakládání s povrchovými vodami rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy bez náhrady upravit, omezit nebo zakázat, vyžaduje-li to veřejný zájem (...)

Povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami

- k vyjmenovanému nakládání s vodami (odběr, vzdouvání, akumulace, využití energie, chov ryb nebo vodní drůbeže...)
- na časově omezenou dobu, lze prodloužit
- povolení k nakládání s vodami, které lze vykonávat pouze užíváním vodního díla, je možné vydat jen současně se stavebním povolením k takovému vodnímu dílu ve společném řízení, pokud se nejedná o vodní dílo již existující nebo povolené, nebo které bude povolovat ve společném územním a stavebním řízení podle zvláštního zákona
- práva a povinnosti vyplývající z povolení k nakládání s vodami, které bylo vydáno pro účel spojený s vlastnictvím k pozemkům, a nebo stavbám, přecházejí na jejich nabyvatele

Ochrana území

= ochrana prostředí, v němž dochází nebo může docházet k přirozené akumulaci vod, a území v okolí vodních zdrojů

➤ Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV)

= oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod, vyhláší vláda nařízením; zakazuje se zde: odvodňovat lesní pozemky a zmenšovat jejich rozsah, odvodňovat zemědělské pozemky, těžit rašelinu a nerosty povrchového způsobem/provádět zemní práce vedoucí k odkrytí souvislé hladiny podzemních vod, těžit a zpracovávat radioaktivní suroviny, ukládat radioaktivní odpady (případné výjimky může po předchozím souhlasu vlády povolovat MŽP)

Ochrana území

- ▶ Území chráněná pro akumulaci povrchových vod

= plochy morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod pro snížení nepříznivých účinků povodní a sucha

- obsaženy v Generelu území chráněných pro akumulaci vod (pořizuje MZe v dohodě s MŽP)

- ▶ ochranná pásma vodních zdrojů

- k ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti vybraných zdrojů

- stanoví vodoprávní úřad opatřením obecné povahy

- I./II. stupeň (ochrana v bezprostředním okolí/ve stanoveném území)

Ochrana území

▸ zranitelné oblasti

= území, kde se vyskytují

1. povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, se stanovenou koncentrací dusičnanů

2. povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody (nařízení vlády)

Ochrana území

- citlivé oblasti

= vodní útvary povrchových vod u nichž dochází/brzy může dojít v důsledku vysoké koncentrace živin k nežádoucímu stavu jakosti vod; které se využívají či se předpokládá jejich využití jako zdroje pitné vody; u nichž je z hlediska zájmů chráněných vodním zákonem nutný vyšší stupeň čištění odpadních vod

Citlivé oblasti stanovuje vláda nařízením -

→ všechny vodní útvary povrchových vod na území České republiky

Ochrana množství vod

- ▶ Stanovení minimálního zůstatkového průtoku

= průtok povrchových vod, který ještě umožňuje obecné nakládání s povrchovými vodami a ekologické funkce vodního toku a zohledňuje možnosti rekreační plavby

- ▶ Stanovení minimální hladiny podzemních vod

= hladina, která ještě umožňuje udržitelné užívání vodních zdrojů a která zajistí dosažení dobrého ekologického stavu souvisejících útvarů povrchových vod a vyloučí významné poškození suchozemských ekosystémů

- obojí stanovuje vodoprávní úřad v povolení k nakládání s vodami

Ochrana jakosti vod

- sledování stavu povrchových vod využívaných ke koupání
- sestavení profilu vod využívaných ke koupání (www.eagri.cz)
- ukazatele a hodnoty přípustného znečištění stanoveny nařízením vlády
- Podpora života ryb

nařízením vlády - povrchové vody, které jsou nebo se mají stát trvale vhodnými pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů, s rozdělením na vody lososové a kaprové, ukazatele a hodnoty přípustného znečištění těchto vod, způsob zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod a program snížení znečištění těchto vod k dosažení hodnot přípustného znečištění těchto vod

Ochrana jakosti vod

Odpadní vody =

- ▶ vody použité ve stavbách, zařízeních nebo dopravních prostředcích, pokud mají po použití změněnou jakost (složení nebo teplotu)
- ▶ jejich směsi se srážkovými vodami
- ▶ jiné vody ze staveb, zařízení nebo dopravních prostředků odtékající, pokud mohou ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod
- ▶ průsakové vody vznikající při provozování skládek a odkališť nebo během následné péče o ně z odkališť, s výjimkou vod, které jsou zpětně využívány pro vlastní potřebu organizace, a vod, které odtékají do vod důlních

Zneškodňování odpadních vod

zneškodňování odpadních vod =

- ▶ jejich vypouštění do vod povrchových nebo podzemních nebo akumulace v bezodtokové jímce s jejich následným odvozem do čistírny odpadních vod

Vypouštění do vod povrchových nebo podzemních a vypouštění odpadních vod, u nichž lze mít důvodně za to, že mohou obsahovat jednu nebo více zvláště nebezpečných závadných látek nebo prioritních nebezpečných látek, do kanalizace – je nutné mít povolení vodoprávního úřadu

- ▶ Přímé vypouštění odpadních vod do podzemních vod je zakázáno!

Povinnosti při havárii

havárie = mimořádné závažné zhoršení nebo mimořádné závažné ohrožení jakosti povrchových nebo podzemních vod a dále případy technických poruch a závad zařízení k nakládání s nebezpečnými látkami (ropnými, zvláště nebezpečnými závadnými, radioaktivními aj.)

- původce havárie je povinen činit bezprostřední opatření k odstraňování příčin a následků havárie (havarijní plán, příp. pokyny vodoprávního úřadu a ČIŽP – úvahy o přenosu kompetencí po havárii na řece Bečvě...)

- kdo způsobí nebo zjistí havárii, je povinen ji neprodleně hlásit Hasičskému záchrannému sboru České republiky nebo jednotkám požární ochrany nebo Policii České republiky, případně správci povodí, kteří neprodleně informují vodoprávní úřad a ČIŽP

Koryta vodních toků

- ▶ Přírodním korytem vodního toku = koryto nebo jeho část, které vzniklo přírodním působením tekoucích povrchových vod a dalších přírodních faktorů nebo provedením opatření k nápravě zásahů způsobených lidskou činností nebo odstraněním vodního díla za účelem obnovy přírodního koryta drobného vodního toku a které může měnit svůj směr, podélný sklon a příčný profil
- ▶ V KN se eviduje jako vodní plocha; pokud ne, je jím dno a břehy koryta až po břehovou čáru určenou hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území

Naplaveniny a strž (občanský zákoník)

- zemina naplavená poznenáhla na břeh náleží vlastníkovu pobřežního pozemku

Správa vodních toků

- sledovat stav koryt vodních toků (významných a drobných) a pobřežních pozemků z hlediska funkcí toků
- pečovat o koryta vodních toků, udržovat břehové porosty na pozemcích koryt vodních toků nebo na pozemcích s nimi sousedících, aby se nestaly překážkou při povodni
- provozovat a udržovat v řádném stavu vodní díla v korytech vodních toků
- zajišťovat úpravy koryt vodních toků,
- obnovovat přirozená koryta drobných vodních toků odstraněním vodních děl, jimiž byla před r. 2002 upravena, změněna nebo zřízena úprava koryt drobných vodních toků
- spolupracovat při zneškodňování havárií na vodních tocích,

Oprávnění správců vodních toků

- ▶ vstupovat a vjíždět v nezbytném rozsahu na cizí pozemky a stavby, pokud k tomu není třeba povolení podle zvláštních právních předpisů,
- ▶ z důvodu péče o koryta vodních toků a po projednání s vlastníky pozemků odstraňovat nebo nově vysazovat stromy a keře na pobřežních pozemcích
- ▶ požadovat předložení povolení/souhlasu vodoprávního úřadu týkající se vodního toku a zjišťovat, zda jsou rozhodnutí dodržována

Výkonem uvedených oprávnění nejsou dotčeny zvláštní právní předpisy týkající se ochrany přírody a krajiny.

Správci vodních toků

- Významné vodní toky = právnické osoby zřízené podle zvláštního zákona (státní podniky Povodí)
- Drobné vodní toky = obce, jejichž územím drobné vodní toky protékají, nebo fyzické nebo právnické osoby, popřípadě organizační složky státu, jimž drobné vodní toky slouží nebo s jejichž činnostmi souvisejí, nebo státní podniky na základě určení Ministerstvem zemědělství
- Na území vojenských újezdů zajišťuje správu drobných vodních toků Ministerstvo obrany, na území národních parků zajišťují správu drobných vodních toků Správa národních parků.

Povinnosti vlastníků pozemků

- strpět na svém pozemku břehové porosty, jakož i obecné nakládání s vodami ve vodním toku, umístění zařízení ke sledování stavu povrchových a podzemních vod a ekologických funkcí vodního toku
- udržovat břehy koryta vodního toku ve stavu potřebném k zajištění neškodného odtoku vody, odstraňovat překážky a cizorodé předměty ve vodním toku (s výjimkou nánosů...)
- strpět na svém pozemku bez náhrady umístění zařízení ke sledování stavu povrchových a podzemních vod a ekologických funkcí vodního toku, umístění plavebních znaků apod.
- strpět na svém pozemku přirozené koryto vodního toku
- umožnit průchod oprávněných osob (...)

Povinnosti stavebníků

- ▶ Při provádění staveb nebo jejich změn je stavebník povinen dle charakteru a účelu užívání těchto staveb je zabezpečit zásobováním vodou a odváděním odpadních vod kanalizací k tomu určenou. Není-li kanalizace v místě k dispozici, odpadní vody se zneškodňují přímým čištěním s následným vypouštěním do vod povrchových nebo podzemních. V případě technické neproveditelnosti uvedeného lze odpadní vody akumulovat v nepropustní jímce (žumpě) s následným vyvážením do zařízení schváleného pro jejich zneškodnění.
- ▶ Stavebník je povinen zabezpečit omezení odtoku srážkových vod akumulací a následným využitím/vsakováním na pozemku/výparem/zadržováním/řízeným odváděním; jde o zákonnou podmínku pro povolení (užívání) stavby, změny stavby před dokončením, a to i dodatečně.

Povodí

= území, ze kterého veškerý povrchový odtok odtéká sítí vodních toků a případně i jezer do moře v jediném vyústění, ústí nebo deltě vodního toku

► území České republiky náleží do mezinárodních oblastí povodí:

- Labe
- Dunaj
- Odra

Správa povodí = správa významných vodních toků, některé činnosti spojené se zjišťováním a hodnocením stavu povrchových a podzemních vod v dané oblasti povodí a další činnosti

Správci povodí: právnické osoby zřízené podle zvláštního zákona (státní podniky Povodí)

Vodovody a kanalizace

- Vodovod = provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující vodovodní řady a vodárenské objekty, zejména stavby pro jímání a odběr povrchové nebo podzemní vody, její úpravu a shromažďování. Vodovod je vodním dílem.
- Kanalizace = provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující kanalizační stoky k odvádění odpadních vod a srážkových vod společně (jednotná kanalizace) nebo odpadních vod samostatně a srážkových vod samostatně (oddílná kanalizace), kanalizační objekty, čistírny odpadních vod, jakož i stavby k čištění odpadních vod před jejich vypouštěním do kanalizace. Kanalizace je vodním dílem.

Přípojky

- ▶ Vodovodní přípojka = samostatná stavba tvořená úsekem potrubí od odbočení z vodovodního řadu k vodoměru, a není-li vodoměr, pak k vnitřnímu uzávěru připojeného pozemku nebo stavby. Odbočení s uzávěrem je součástí vodovodu. Vodovodní přípojka není vodním dílem
- ▶ Kanalizační přípojka = samostatná stavba tvořená úsekem potrubí od vyústění vnitřní kanalizace stavby nebo odvodnění pozemku k zaústění do stokové sítě. Kanalizační přípojka není vodním dílem
- ▶ Vlastníkem vodovodní přípojky nebo kanalizační přípojky je vlastník pozemku nebo stavby připojené na vodovod nebo kanalizaci, neprokáže-li se opak (zpravidla odběratel)

Ochrana před povodněmi

- ▶ Povodeň = přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku a může způsobit škody nebo
  - stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný
  - zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod a možné způsobení škod

Stupně povodňové aktivity

= míra povodňového nebezpečí vázaná na směrodatné limity, jimiž jsou zpravidla vodní stavy nebo průtoky v hlásných profilech na vodních tocích

I. stav bdělosti / II. stav pohotovosti / III. stav ohrožení = ohrožení životů a majetku

Sucho

- ▶ Sucho = hydrologické sucho jako výkyv hydrologického cyklu, který vzniká zejména v důsledku deficitu srážek a projevuje se poklesem průtoků ve vodních tocích a hladiny podzemních vod
- ▶ stav nedostatku vody = dočasný stav s možným dopadem na základní lidské potřeby, hospodářskou činnost a životní prostředí, kdy v důsledku sucha požadavky na užívání vod převyšují dostupné zdroje vod, a je nezbytné omezovat hospodaření s vodou a provádět další opatření
- ▶ MZe a MŽP společně pořizují plán pro sucho pro zvládání sucha a stavu nedostatku vody v ČR (zahrnuje popis vodních zdrojů, zásobování vodou, seznam významných uživatelů vody, směrodatné limity, návrh postupů...)